

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник частини аварійно-
рятувальних робіт Мобільного
рятувального центру швидкого
реагування
Сергій Северенчук

“ ___ ” _____ 20_ року

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
проведення практичного заняття з тактичної підготовки
з навчальною групою №5 Мобільного рятувального центру швидкого
реагування ДСНС України
18-21.03, 01-04, 08-11, 15-18, 22-25.04, 06-09, 13-16.05.2024

Тема: Особливості організації пошуку постраждалих у гірській місцевості та лісових масивах із використанням службових собак

Навчальна мета: розібрати особливості організації пошуку постраждалих у гірській місцевості та лісових масивах із використанням службових собак

Час проведення: 45 хв

Місце проведення: територія центру

Навчально-матеріальне забезпечення: корм, собачі іграшки

Нормативно-правові акти і література: Наказ №597 Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів ДСНС

№ з/п	Питання, що відпрацьовуються	Стислий зміст	Методичні вказівки
1	Організаційні заходи	Шикування навчальної групи та перевірка зовнішнього вигляду. Оголошення теми і мети заняття. Інструктаж з правил безпеки праці	Час: 5 хв.
2	Підготовка до заняття	Огляд собак, зняття/одягання спеціального кінологічного спорядження	Час: 5 хв.
3	Відпрацювання практичної частини заняття	<p>1) Пошук постраждалих у гірській місцевості</p> <p>1. У горах рух повітря має певні закономірності, прикладом може служити завихрення повітряних потоків на гірському схилі, що заважають собаці визначити точне місцезнаходження потерпілого, який перебуває в повітряному мішку на поверхні снігу.</p> <p>2. Необхідно враховувати профіль схилу із завихреннями потоку повітря на гребені та профіль із повітряним мішком у підніжжя, а також потік повітря, що піднімається, із завихреннями на гребені.</p> <p>3. Завихрення утворюються всюди, де потоки повітря через нерівності рельєфу міняють свій напрямок. У поглибленнях рельєфу (лощинах, котлованах) запахи зазвичай залишаються нерухомими.</p> <p>4. У разі проведення пошуково-рятувальних робіт рятувальники-кінологи повинні враховувати подібні явища. Слід допомагати собакам (особливо молодим), направляючи їх на пошук у найбільш сприятливому напрямку відносно потоку вітру, та вносити корективи в намічену схему пошуку.</p> <p>5. Пошук у глибині тріщин, що досягають 20 м і більше, має свої особливості. Головною проблемою є вітер, який часто дме на тріщину під таким кутом, що задуває та блокує вихід запаху на поверхню.</p> <p>Обстеження неглибоких тріщин (до 20 м) із прямими стінами не викликає ніяких утруднень.</p> <p>6. Глибокі тріщини (більше 20 м) із внутрішніми загинами і лабіринтами бажано обстежувати іншим способом. Для цього необхідне спеціальне спорядження та кілька помічників. Рятувальника-кінолога із собакою опускають на дно тріщини, зафіксувавши їх міцною альпіністською мотузкою.</p> <p>7. На закритих снігом тріщинах, позначених як зона "А", пошук можуть спрощувати перервані сліди ніг і провали снігу. В таких небезпечних зонах поводок слід пристебнути не до нашійника, а до кільця шлеї страховки і тримати собаку поруч.</p> <p>8. Необхідно враховувати, що відчувши запах постраждалого, собака може потягти кінолога в напрямку виходу запаху навпростець і зірватися в тріщину разом з ним.</p> <p>9. Під час роботи на льоду до черевиків рятувальника-кінолога кріпляться "кішки", що перешкоджають ковзанню.</p> <p>10. Під час тривалих пошукових робіт кінолог повинен мати (крім звичайного спорядження для собак) два запасні комплекти захисних бахіл із кевлара або іншого міцного матеріалу для захисту лап собаки.</p> <p>11. У разі потрапляння людей у снігову лавину першими пошук на лавинному виносі розпочинають рятувальники-кінологи за допомогою службових собак.</p> <p>12. Також можливе одночасне проведення пошуково-рятувальних робіт кінологічними розрахунками і рятувальниками з технічними засобами пошуку за наступних умов:</p> <p>гранично-мокрий сніг (вода в сліді ноги); покриття поверхні снігу настом (льодова кірка).</p> <p>У цих випадках "зондування" шару снігу допомагає виходу запаху постраждалих на поверхню.</p>	Час: 25 хв.

		<p>13. Перед початком пошуково-рятувальних робіт проводиться маркування району пошуку периметром 200 м (по формі квадрата - 50 x 50 м).</p> <p>Після відпрацювання однієї ділянки маркування переноситься на іншу в напрямку зустрічного вітру, зліва направо.</p> <p>14. Пошук постраждалих починається вільним пошуком - собаку підводять до межі зони і по команді "Шукай!" відпускають з повідка, направляючи назустріч вітру. Кінолог, йдучи за собакою на можливо близькій відстані, лише підкріплює подану команду повторами.</p> <p>15. Якщо під час обходу всього району пошуку собака не знаходить постраждалих, переходять до човникового пошуку - кінолог, не спускаючи собаку з довгого повідка, направляє її рух по ділянці зигзагами на відстані між ними не більш 7 метрів.</p> <p>16. Встановлення наметів, розведення примусів і багать, присутність людей або принесених ними предметів з підвітряної сторони відносно зони пошуків категорично забороняється, тому що навіть дуже слабкі запахи дрібних предметів (недопалок, обгортка від цукерки) відволікатимуть собаку і заважатимуть пошуку.</p> <p>17. На схилах, де можливий повторний схід лавин або каменепад, необхідно виставляти спостерігача (рятувальника). На випадок небезпеки спостерігач подає встановлений сигнал і рятувальник-кінолог із собакою залишає район пошуків у задалегідь наміченому напрямку. Під час проведення пошуково-рятувальних робіт у лавинонебезпечній обстановці необхідно, крім спостерігача, залишати резерв - не менше двох кінологічних розрахунків.</p> <p>2) Пошук постраждалих у лісових масивах</p> <p>1. У зоні лісових масивів службові собаки залучаються для пошуку осіб, які заблукали (туристів), або для пошуку постраждалих.</p> <p>2. Пошукові групи починають пошук туристів, які загубилися, з початку їх маршруту або з місця, де їх останній раз бачили.</p> <p>3. Для собак виділяються коридори і проводиться обшук місцевості для пошуку сліду. Якщо є можливість, собакам дають понюхати речі із запахом членів туристичної групи. У випадку знаходження сліду кінолог рухається за собакою, яка йде по сліду, відходячи у бік на 30 - 50 м, щоб не затоптувати слід (на випадок його втрати та повторного проходження).</p> <p>4. Залежно від рельєфу місцевості, рослинного покриву й метеорологічних умов територія розбивається на ділянки приблизно 50 x 50 м, 100 x 100 м або виділяються окремі коридори 50, 100, 200 і більше метрів.</p> <p>5. Собака повинна постійно перебувати у полі зору рятувальника-кінолога, який добре орієнтується на місцевості за допомогою карти, компаса, GPS-навігатора. Обстеження лісу ведеться в основному "човниковим" способом або "фронтальним".</p> <p>6. У лісових завалах собаку з метою її безпеки пускають без нашійника.</p>	
4	Підбиття підсумків	Надається оцінка рівню підготовленості особового складу. Зазначаються характерні помилки. Оголошуються оцінки. Надаються відповіді на запитання	Час: 10 хв.

Керівник навчальної групи №5:

капітан служби ц.з.

Валерій РАДЧЕНКО